

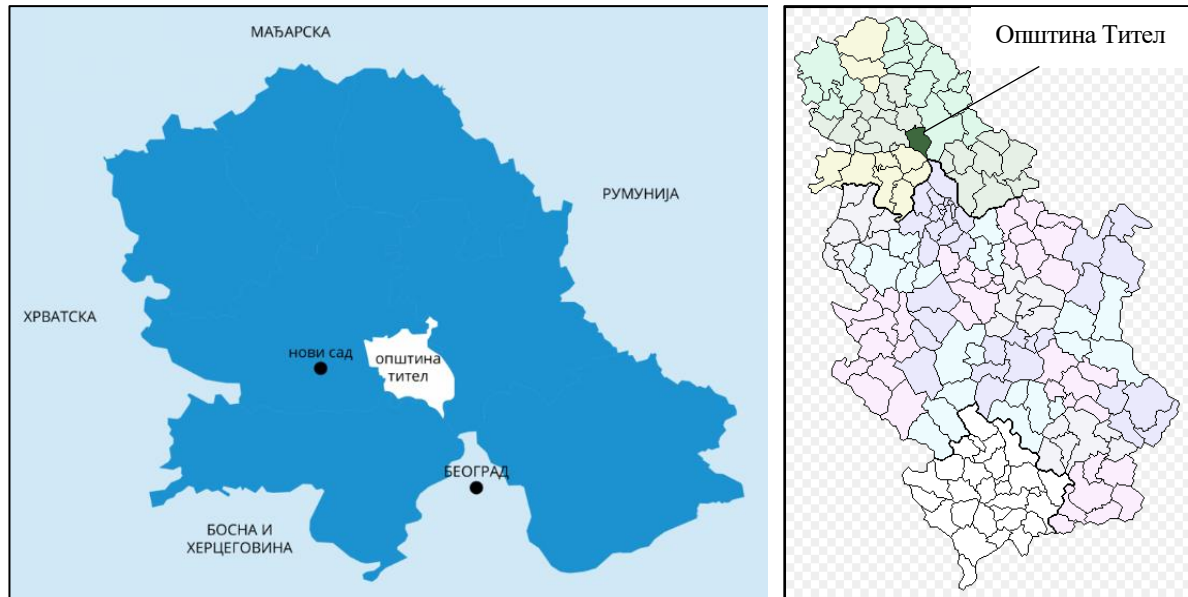
АНАЛИЗА ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТИТЕЛ

1. Општи подаци

1.1. Административно - географски положај

Општина Тител просторно је смештена у Јужнобачком управном округу у АП Војводини на северозападу Републике Србије. Општина заузима површину од укупно 262 км². Општина се простире на југоистоку Бачке, између река Дунав и Тиса. Општина има облик неправилног квадрата са јасно оивиченим границама на истоку, које чине реке Дунав и Тиса, док су северна и западна граница оивичене границама атара пограничних места. (Слика 1).

Слика 1. Положај општине Тител

Извор: Општина Тител, weblink: http://www.opstinatitel.rs/?page_id=12272 (приступ на дан 07.11.2021. год.).

Општина Тител се налази на следећим координатама: 45°12'13" северне географске ширине и 20°17'24" источне географске дужине.

Слика 2. Насеља општине Тител

Општину Тител чини укупно шест насеља (Слика 2):

- Тител (урбано насеље);
- Шајкаш;
- Мошорин;
- Гардиновци;
- Лок и
- Вилово.

Извор: https://sr.wikipedia.org/sr-el/Општина_Тител

Од горе наведених насеља, само су два лоцирана на рекама. Реч је о насељу Тител, које је лоцирано уз десну обалу реке Тисе и насељу Гардиновци, које је лоцирано на реци Дунав.

1.2. Демографија

Према резултатима Пописа становништва из 2011. године, у Општини Тител је живело 15.738 становника. Највише становника регистровано је у урбаном насељу Тител са 5.294 становника, затим следе насеља Шајкаш са 4.374 становника, Мошорин са 2.569 становника, Гардиновци 1.297, Лок са 1.114 становника и Вилово са 1.090 становника.¹

Општина Тител је мултинационална и мултикултурална средина. Према резултатима Пописа становништва 2011. године, по етничком саставу највише је било Срба, 13.615 (86,51%), Мађара, 822 (5,22%), Рома, 264 (1,68%), осталих, 742 (4,71%), док неизјашњених има укупно 295 (1,87%).

1.3. Саобраћај

Кроз територију општине Тител поред речних путева које чине реке Дунав и Тиса постоје и друмски и железнички путни правци. Реч је о путу који повезује административни центар АП Војводине, град Нови Сад преко насеља Шајкаш са градом Зрењанином у Банату, а други друмски путни правац се пружа према Жабљу и такође води ка граду Зрењанину. Важно је напоменути да је преко реке Дунав, општина Тител повезана и са Београдом. У општини Тител се налази и друмски и железнички мост на реци Тиси код насеља Тител, а копнени саобраћај омогућава повезивање обала реке Тисе. Оно што је проблем јесте чињеница да једино према Срему општина Тител нема копнене везе јер је најближи мост тек код Ковиља који је удаљен око 25 км.²

1.4. Клима, флора и фауна

У општини Тител, клима је умерено-континентална, погодна и повољна за живот мештана. Флора и фауна је развијена, чему погодује бројност хидрографског и геолошког ресурса, тј. има довољно топлоте, влаге и талога.

1.5. Историја

Историја општине Тител је дуга, богата и досеже у праисторију, јер постоје остаци људских насеобина са овог простора. До доласка Римљана на тлу данашњег Титела живели су Дачани, Келти, Скордисци, Јазиги, Хуни, Авари, Протобугари, Готи, Гепиди и Алани.

Прво утврђење су изградили Римљани (помиње се 1138. године). Словени се насељавају у VI и VII веку, а Угари у IX веку. На прво историјско помињање Титела наилазимо у документима краљева Угарске и датирано је у период између 1077. и 1095. године. Под влашћу Србије, Тител је од 1407. године.

У XV и XVI веку, Тител је био у поседу српских деспота, а у време владавине Турака је седиште сегединског санџака. У XIX веку приметан је раст броја становника, пре свега Срба и Мађара. Према резултатима пописа из 1880. године, у Тителу је живело 2.094 Срба и 324 Мађара.

¹ Подаци РЗС публикација „Упоредни преглед броја становника 1948,1953,1961,1971,1981,1991,2002, 2011 година, подаци по насељима – Попис становништва 2011 године.” web link: <https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Knjiga20.pdf> (приступ на дан 05.11.2021 године).

² Подаци Општинске управе Тител, октобар - новембар 2021. године.

На крају Првог светског рата, 8. новембра 1918. године, Тител је ослободила српска војска и он се нашао у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Општину је 13. априла 1941. године окупирао војска Хортијеве Мађарске, а на други дан Божића окупатор је спровео злогласну рацију у којој су страдали мештани Титела. Тител су од окупатора ослободиле партизанске јединице Народноослободилачке борбе 22. октобра 1944. године³.

1.6. Културне установе и култура у општини Тител

Најважнија установа културе је Културни центар општине који развија културне активности на српском и мађарском језику. Поред њега ту је и Народна библиотека са својим фондом књига.

У општини Тител је рођено неколико веома важних људи за нашу науку, књижевност, историју и политику. То је, пре свега, Милева Марић-Ајнштајн, једна од најзначајнијих српских физичарки, супруга Алберта Ајнштајна; као и једна од највећих српских књижевница, Исидора Секулић. Основну школу у Тителу похађао је Светозар Милетић, човек који је неуморно радио на присаједињењу Војводине матици Србији. У Тителу је рођен и академик и дугогодишњи председник Српске академије наука и уметности (САНУ) и један од највећих молекуларних биолога професор, др Душан Каназир.

Интересантна чињеница је да је у Тителу рођен и Душан Попов, човек чији је обавешајни рад током Другог светског рата био инспирација писцу Јану Флемингу да напише и створи лик светски познатог агента Џејмса Бонда.

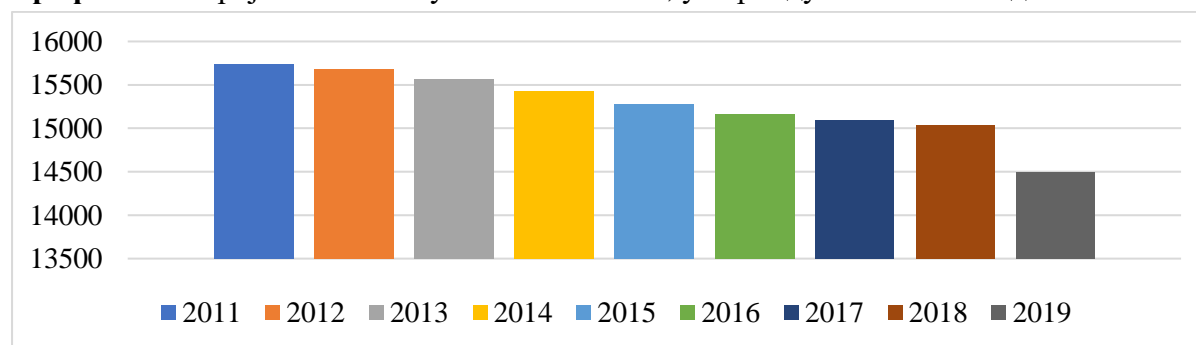
2. Демографија

2.1. Број становника

Резултати пописа 2011. године, као и процене за наредне године, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са којима се већ деценијама суочава Србија. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење које детерминише прилично ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва (смањен број становника са 15.738 у 2011. години на 14.997 становника у 2019. години).

Број становника у општини Тител се, у периоду 2011-2019. година, смањио за 4,7%, односно Општина је изгубила 741 становника (Графикон 1).

Графикон 1. Број становника у општини Тител, у периоду 2012-2019. година

Извор: РЗС (2020) Општине у Србији.

³ <https://sr.wikipedia.org/wiki/Тител>

2.2. Старосна структура

Према попису из 2011. године, подаци о старосној структури становништва показују да 3.653 становника (23,2 %) чини популација преко 60 година, деце и омладине до 19 година има 1.022 (21,6%) укупне општинске популације.

Пад укупног броја становника, ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај -6% (виши од војвођанског просека - 4,7%), као и висок индекс старења су карактеристике општинске популације (Табела 1).

Табела 1. Основни демографски подаци, упоредни приказ (2019. година)

Опис	Тител	Јужнобачка област	Република Србија
Број становника	14.997	618.829	6.945.235
Просечан број чланова домаћинства	3,1	2,7	2,9
Стопа природног прираштаја	-6	-2,0	-5,3
Очекивано трајање живота живо рођених	71	75	74
Просечна старост	43	44,5	44,7
Индекс старења	136	138,57	144,05
% проценат деце старости од 0-14	14,22	15,54	14,54
% проценат становништва радног узраста	66,16	65,91	65,02
% 65 у укупном становништву	19	18	19

Извор: (РЗС) 2020, Девинфо.

2.3. Структура становништва (преглед стања и пројекције)

У шест насеља укупан број становника броји 14.944, са густином од 57 становника/км². Стопа природног прираштаја износи -6 (стопа умрлих 14, стопа живорођених 10). Просечна старост становништва је 43 године, са индексом старења 136. Просечан број чланова домаћинства је 3,05 лица. Општина Тител се простире на 262 км² (Табела 2).

Табела 2. Структура становништва, стање 2011-2020. година и пројекције 2041. година

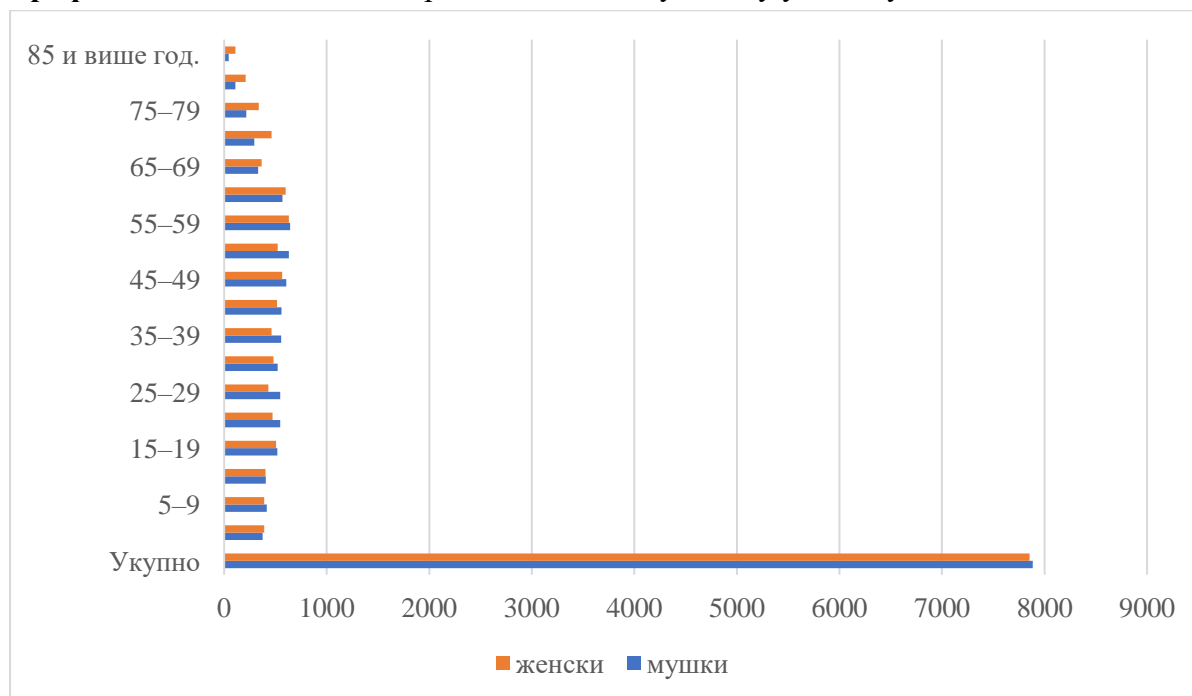
Површина (км ²)	262	2019
Број насеља	6	2019
Становништво	14.944	2020
Густина насељености (број становника/км ²)	57	2020
Стопа живорођених	10	2020
Стопа умрлих	16	2020
Стопа природног прираштаја	- 6	2020
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	74	2020
Просечна старост (у годинама)	43	2020
Индекс старења (60+ год. / 0-19 год.)	136	2020
Просечан број чланова домаћинства	3,05	2011
Пројектован број становника (средња варијанта - нулти миграциони салдо)	12.876	2041
Пројектован број становника (средња варијанта са миграцијама)	12.836	2041

Извор: Републички геодетски завод; Територијални регистар, РЗС; Витална статистика, РЗС; Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Према старосној структури у општини Тител, број мушкараца (7.885) је незнатно већи од броја жена (7.853). Просечна старост жена је 42,6 година, док је код мушкараца просек

година нижи и износи 39,9 година. Најдоминантније старосне групе према петогодишту су 45-49, 50-54, 55-59 година код оба пола (Графикон 2).

Графикон 2. Становништво према петогодишту и полу у Тителу, 2020. година

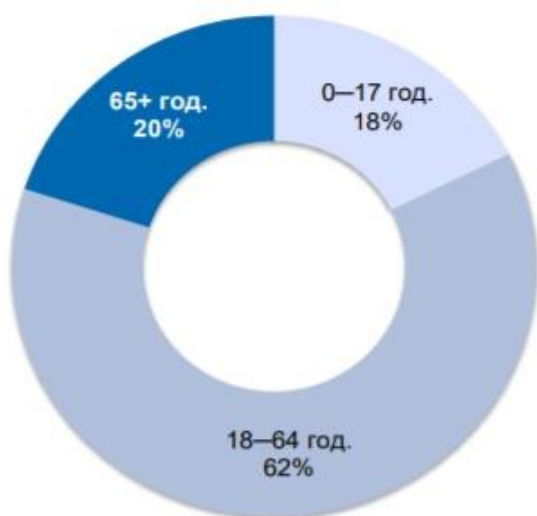

Извор: Општине и региони, РЗС 2020.

2.4. Становништво према старосним групама

Становништво које има између 18 - 64 године је најдоминантнија старосна група, са 62% у укупном броју становника општине Тител. Становништво које је старије од 65 година се налази на другом месту, са уделом 20% у укупном броју становника Општине. Удео деце између 0-17 година, заузима 18% укупног броја становника у општини Тител (Графикон 3).

Графикон 3. Становништво према старосним групама, у 2020. години

Извор: Витална статистика, 2020.

3. Оцена друштвеног развоја

Општина Тител према степену развијености сврстана је у трећу групу, односно међу недовољно развијене локалне самоуправе чији је степен развијености у распону 60-80% републичког просека.⁴

Друштвени развој општине Тител мерен индексом друштвеног развоја (ИДР) градова и општина био је 2018. године 50,11 (нпр. најнижи је био у општини Гаџин Хан 30,5 и Мало Црниће 33,7; највиши у општини Нови Београд 63,9 и Врачар 65,4).

Индекс друштвеног развоја омогућује поређење квалитета живота по градовима и општинама Републике Србије у шест области (Табеле 3 и 4, Графикон 4):

- демографија;
- економска активност;
- образовање;
- социјална заштита;
- здравствена заштита;
- остали показатељи квалитета живота и друштвене партиципације.

Степен самофинансирања јединица локалне самоуправе указује на способност ЈЛС да се финансира из изворних и уступљених прихода и у случају општине Тител има опадајући тренд.

*Висина просечне нето зараде*⁵ после периода фискалне консолидације (2014-2016) знатније је порасла 2018. године. У 2020. години просечна нето зарада била је 56.051 РСД, и испод је просека Војводине (57.186 РСД) и Србије (60.073 РСД).

Индекс зависности становништва показује однос зависног становништва (млађих од 15 и старијих од 65 година) и становништва радног узраста. Иако се однос убрзано погоршава, *индекс зависности укупног становништва* (50,0%) и даље је нижи од Региона Војводине (50,7%) и Србије (52,7%) 2018. године.

Идентични тренд је и код *индекса зависности старог становништва* (28,6), нижи је од Региона Војводине (28,9%) и Републике Србије (30,8%) у 2018. години.

Обухват деце узраста 0-3 године (јаслице) предшколским васпитањем и образовањем, расте и износио је 9,1% у 2020. години, и много је мањи од Региона Војводине (31,3%) и Републике Србије (31,8%).

Обухват деце узраста од 3 године до поласка у припремни предшколски програм предшколским васпитањем и образовањем, био је 46,2% 2020. године, односно нижи од Републике Србије (62,6%) и Региона Војводине (68,2%).

Обухват деце у основном образовању у општини Тител је у врло благом паду последњих десетак година, а 2020. године је био 92,0%, односно између вредности за Регион Војводине (91,7%) и Републику Србију (93,5%).

Стопа одустајања од школовања у основном образовању била је 2020. године 0,1% и нижа је од нивоа Републике Србије (0,4%) и Региона Војводине (0,6%).

⁴ <https://ras.gov.rs/uploads/2019/01/uredba-o-utvrdivanju-jedinstvene-liste-razvijenosti-regiona-i-jedinica-l-2.pdf>

⁵ Извор за све наведене индикаторе, DevInfo, РЗС, осим за просечну пензију (Извор: Статистички годишњи билтен 2020, ПИО фонд)

Број лекара на 1000 становника се смањило током забране запошљавања у јавном сектору. У 2019. години био је 0,9 на 1000 становника, знатно мање од просека Региона Војводине (2,5) и Републике Србије (2,9).

Износ просечне пензије расте на нивоу целе Републике Србије. У 2020. години у општини Тител просечна пензија износила је 23.618 динара, и нижа је од износа у Војводини (28.264 РСД), и Србији (27.744 РСД).

Број малолетних починиоца кривичних дела има дугогодишњи тренд смањења, како на нивоу Србије, тако и у општини Тител. У 2020. години за двоје малолетних лица су изречене кривичне санкције.

Тренд смањења извршења кривичних дела остварио се и код пунолетних починиоца кривичних дела. Правноснажно осуђених пунолетних лица према месту извршења у 2020. години било је 20, а 6 пунолетних лица правноснажно је осуђено за крађу према месту извршења кривичног дела.

Измене и допуне Закона о локалним изборима утицале су на повећање броја, тј. удела жена одборница у јединицама локалне самоуправе. У Тителу је тај удео остао исти (32%) и 2020. године. Удео варира (у 2018.) од 17,24% у Малом Зворнику, до 44,83% у Белој Паланци.

Табела 3. Неки од индикатора од утицаја на друштвени развој општине Тител

Индикатори	Година				
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Индекс друштвеног развоја	48,35	46,96	43,43	44,98	50,11
Степен самофинансирања ЈЛС	56,50	58,80	53,30	53,00	51,20
Просечне зараде без пореза и доприноса	32.902,00	31.892,00	33.059,00	33.844,00	39.123,00
Индекс зависности укупног становништва	45,79	47,14	48,34	49,07	50,05
Индекс зависности старог становништва	24,48	25,71	26,82	27,61	28,57
Деца у јаслицама	3,93	5,90	6,67	5,19	10,30
Деца у вртићима	24,93	23,87	27,12	47,83	47,60
Обухват деце у основном образовању	93,80	94,38	93,72	92,36	92,20
Стопа одустајања од школовања у основном образовању	0,20	0,60	0,20	0,00	0,10
Број лекара на 1000 становника	1,20	1,00	0,90	0,90	1,00
Просечна пензија	20.081,00	20.045,00	20.553,00	21.578,00	22.250,00
Малолетни починиоци кривичних дела	1,97	1,48	2,15	0,23	0,08
Пунолетни починиоци кривичних дела	0,28	0,45	0,34	0,30	0,10
Удео жена одборница	28	32	32	32	32

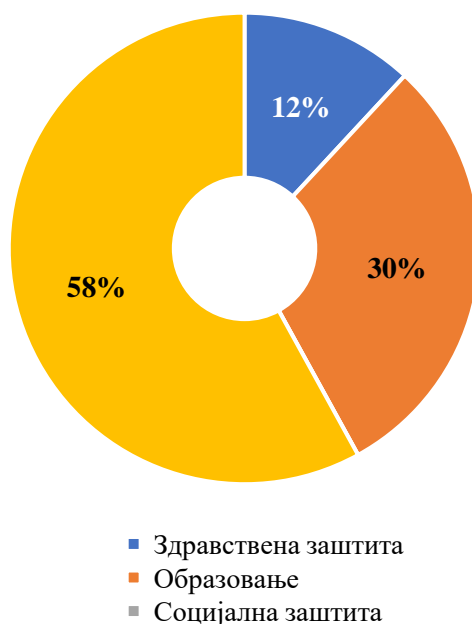
Извор: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/indeks/>, за одговарајуће године и индикаторе, прерачунато на основу DevInfo, РЗС.

Табела 4. Расходи буџетских средстава, 2019.

Расходи корисника буџетских средстава по становнику (у хиљадама РСД)	901.408
Расходи корисника буџетских средстава по становнику (РСД)	60.106
Расходи корисника буџетских средстава за образовање (у хиљадама РСД)	271.131
<i>од тога за основно образовање (у хиљадама РСД)</i>	178.282
Расходи корисника буџетских средстава за образовање по становнику (РСД)	18.079
Расходи корисника буџетских средстава за здравствену заштиту (у хиљ. РСД)	106.873
Расходи корисника буџетских средстава за здравствену заштиту по становнику (РСД)	7.126
Расходи корисника буџетских средстава за социјалну заштиту (у хиљадама РСД)	0
Расходи корисника буџетских средстава за социјалну заштиту по становнику (РСД)	0

Извор: http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Titel_EURSRB001002003014.pdf

Графикон 4. Учешће расхода према делатностима у укупним расходима корисника буџетских средстава, у општини Тител 2019. године

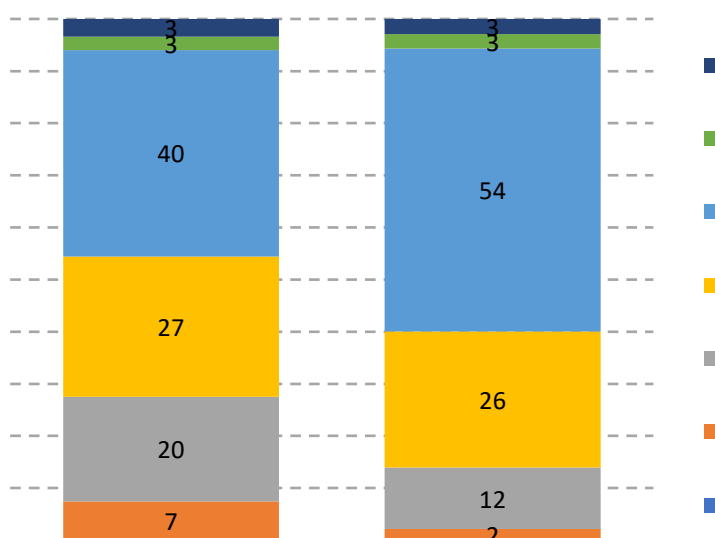

Извор: Национални рачуни, РЗС.

4. Образовање

Према Попису становништва, домаћинства и станова, РЗС 2011. године, у општини Тител је 4,7% женског и 1,1% мушког становништва неписмено, од тога је изразито доминантна категорија жена 65+. Од укупног броја неписмених, 1,8% је из градских насеља, а 3,5% из осталих делова Општине. Школска спрема је доста лошија од просека Републике код високог и вишег, а боља код средњег образовања (Графикон 5).

Графикон 5. Становништво старости 15 и више година према школској спреми и полу, у 2011. години (у %)

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

4.1. Предшколско васпитање

Предшколска установа (ПУ), „Плави чуперак”, основана 1979. године, једина је предшколска установа на територији општине Тител. Осим централног објекта ПУ у Тителу, у функцији је и објект у насељу Шајкаш за целодневни и полудневни боравак деце, као и вртићи (припремне групе) у насељима Вилово, Лок, Гардиновци, Мошорин, али и делу насеља Тител и Горњи Тител. Економска цена боравка деце се финансира из буџета општине са 80%, а 20% финансирају родитељи. Смештајни капацитети су задовољавајући у Тителу, док они у насељеним местима нису добро опремљени и раде у неусловним просторијама. Објекти у Вилову и Локу су реновирани. Највећи недостатак капацитета је у Шајкашу, где се деца до три године нису ни могла уписати, а старија деца су на листама чекања. Из тог разлога, проширење објекта је приоритет.

У другом циклусу доделе грантова предшколска установа је у сарадњи са локалном самоуправом учествовала на конкурсту МПНТР и добила средства у износу 50.000,00 евра за пројекат инклузивно предшколско образовање „Комуникација са децом и породицама из осетљивих друштвених група” под називом „Растимо заједно”.

Додатни извори финансирања не постоје, а током 2020. године није било ни донација.

Табела 5. Број деце и дужина боравка у ПУ

Деца према дужини боравка	Година				
	2014/15.	2015/16.	2016/17.	2017/18.	2018/19.
До 6 сати дневно	29	49	47	34	59
До 6 сати дневно 3 пута недељно	0	-	-	-	-
од 9 до 12 сати	111	941	106	129	128
У ППП 4 сата дневно	258	152	137	125	99
У ППП целодневни боравак	81	8	7	11	-
Број установа	7	7	7	7	7
Укупно	290	303	297	299	286

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016-2020. године, РЗС, Београд.

Највећи број деце, 52,3% и током 2020. године користило је могућност боравка од 9-12 сати дневно (Статистика образовања, РЗС).

Табела 6. Предшколско образовање - капацитет, 2020. година

Опис	Укупно	Градска насеља	Остала насеља
Број примљене деце	302	121	181
Уписана деца преко капацитета	0	0	0
Деца која нису примљена због попуњености капацитета	3	0	3

Извор: Статистика образовања, РЗС.

4.2. Организација основног образовања

У општини Тител налазе се две основне школе, једна је у Тителу а друга у месту Шајкаш. У обе школе као страни језици уче се енглески и руски.

ОШ „Светозар Милетић” у Тителу ради под овим именом од 1935. године. Поред матичне школе, настава се одвија (од 1-4 разреда) и у четири издвојена одељења у местима Гардиновци, Вилово и Лок и у Горњој школи у Тителу. У издвојеном одељењу

у Гардиновцима настава се изводи од првог до осмог разреда. Током године број ученика по разредима је варирао, зграда није у најбољем стању. У издвојеном одељењу у Вилову зграда је саграђена 70-тих година прошлог века у у добром је стању. Зграда у Локу у којој се одвија настава, изграђена је педесетих година прошлог века. Број ученика је доста варирао. Горња школа налази се у згради са почетка XX века, која је адаптирана 1992. године. У њој су две учионице, тзв. спољашња и дворишна, фискултурна сала, зборница, хол и санитарни чвор.

ОШ „Исидора Секулић” са садашњим именом ради од 1976. године, а налази се у месту Шајкаш, са издвојеним одељењем у Мошорину. Савремена школска зграда уселена је 2005. године са око 3.000 м² корисног простора, 15 кабинета, библиотеку са медијатеком и читаоницом, фискултурну салу, ђачку кухињу са трпезаријом, вишенаменски хол и просторије за административну и педагошко-психолошку службу. Поред школске зграде је спортски терен. Зграда у Мошорину је направљена 1906. године. У овој згради се налази фискултурна сала, компјутерска учионица, библиотека, зборница, канцеларија и архива. Други објект школе је реконструисан и у њему се налази шест учионица.

Од јуна 2021. године у Тителу је отворено издвојено одељење Основне музичке школе „Јосип Славенски” из Новог Сада, за инструмент клавир. Настава се одвија у просторијама СТШ „Милева Марић” Тител.

4.3. Организација средњег образовања

Средња техничка школа „Милева Марић” је једина средња школа на подручју општине Тител. Током школске 2018/2019 године (Општине у Србији 2020, РЗС), школу је у једној смени у 14 одељења похађало 298 ђака (168 ђака у четворогодишњем трајању и 130 ђака у трогодишњем трајању). У школи се образују ученици у следећим образовним профилима: економски техничар, туристички техничар, кувар, конобар, аутомеханичар и механичар грејне и расхладне технике.

Школска зграда има укупно 13 кабинета, 2 учионице опште намене, 2 умрежена рачунарска кабинета, 3 канцеларије, зборницу, библиотеку, кухињу за извођење практичне наставе, архиву, котларницу, 3 радионице за извођење практичне наставе и 3 помоћне просторије. За извођење наставе физичког васпитања, школа користи фискултурну салу ОШ „Светозар Милетић” у Тителу. Школа је модерно опремљена. Поред основних средстава и учила, за извођење наставе поседује различиту аудиовизуелну технику.

Табела 7. Број ученика по годинама у средњој школи у Тителу

Број ученика по образовним профилима	Године				
	2014/15.	2015/16.	2016/17.	2017/18.	2018/19.
Ученици гимназије	-	-	-	-	-
Ученици четворогодишње стручне школе	224	200	196	161	168
Ученици трогодишње стручне школе	105	103	121	129	130
Укупно ученика	329	303	317	290	298
<i>Број одељења</i>	<i>17</i>	<i>16</i>	<i>15</i>	<i>14</i>	<i>14</i>

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016-2020. године, РЗС, Београд.

Свега 250 ученика било је уписано 2020. године у средњу школу (Статистика образовања, РЗС).

Школа располаже простором од 2.384 м². За наставу се користи: 13 кабинета, 2 учионице опште намене, 2 умрежена рачунарска кабинета опремљена савременим рачунарима, 5 радионица и кухиња за практичну наставу куварства.

5. Здравство

Примарну здравствену заштиту становништва за подручје Титела, обезбеђује Дом здравља, са подручним амбулантама у Локу, Вилову, Гардиновцима и Мошорину и здравственом станицом у Шајкашу. У саставу ДЗ су и апотеке у Тителу и Шајкашу.

Неповољан је број становника на једног лекара, и знатно испод нивоа Србије (Табела 6.) Осим недостатка одговарајућих кадрова, ни просторни ни технички ресурси нису на адекватном нивоу. Незадовољавајућа превентивна заштита, непостојање саветовалишта, слаб одзив на превентивне прегледе и тежа доступност лекара у условима пандемије Ковида 19, утичу на повећање броја становника који добијају хипертензију, шећерну болест и малигне болести. У условима неизвесности појачава се ризично понашање, конзумирање цигарета, алкохола и психоактивних супстанци и код млађе и код одрасле популације.

Табела 9. Број становника на једног лекара

Година →	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Територија ↓					
Република Србија	347	352	351	349	349
Регион Војводине	399	407	404	397	445
Јужнобачка област	319	327	326	318	326
Тител	1.019	1.083	1.078	1.002	1.071

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016-2020. године, РЗС, Београд.

Све послове у оквиру делатности Дома здравља обавља 73 запослена радника, од чега 13 доктора медицине, 4 лекара специјалисте (1 гинеколог, 2 педијатра и 1 спец. клиничке биохемије), 1 специјалиста дечје и превентивне стоматологије, 2 доктора стоматологије, 27 медицинских сестара-техничара, 1 РТГ техничар, 3 стоматолошке сестре, 4 лабораторијска техничара, 3 фармацутска техничара, 1 дипломирани правник, 1 дипломирани економиста, 1 дипл.инг информатике, 2 економска техничара, 7 возача санитета, 1 домар/мајстор на одржавању и 3 спремачице. По уговору о допунском раду ради 1 интерниста (2 пута недељно), 1 радиолог (једном недељно) и 2 пнеумофтизиолог (2 пута недељно). Постоји и неколико приватних специјалистичких ординација и апотека.

У ДЗ постоје организоване следеће службе:

- *Служба опште медицине* (здравствена заштита одраслих становника, кућно лечење и нега, хитна медицинска помоћ, са стоматолошком здравственом заштитом одраслих становника):
 - Одељење за здравствену заштиту одраслих становника, кућно лечење и негу, хитну медицинску помоћ и санитетски превоз.
 - Одељење за санитетски превоз.
 - Одсек за стоматолошку здравствену заштиту одраслих становника.
- *Служба за здравствену заштиту жена и деце*, са поливалентном патронажом и дечјом и превентивном стоматологијом:
 - Одсек за здравствену заштиту жена.
 - Одсек за здравствену заштиту деце.
 - Одсек за поливалентну патронажу.
 - Одсек за дечју и превентивну стоматологију.

- *Служба за специјалистичко-консултативну делатност и дијагностику:*
 - Одељење за лабораторијску дијагностику
 - Одсек за радиолошку дијагностику (РТГ и ултразвук), плућне болести и туберколозу
 - Одсек за интерну медицину
- *Служба за фармацеутску делатност – апотека:*
 - Апотека у Тителу
 - Огранак Апотеке у Шајкашу
- *Служба за правне, економско-финансијске, техничке и друге сличне послове:*
 - Одсек за правне, информатичке и техничке послове.
 - Одсек за економско-финансијске послове.
 - Одсек за помоћне послове.

Као узрок смрти становништва, слична је ситуација као и на нивоу Републике Србије. У 2019. години од 222 умрлих, 51,3% су узроковале болести система крвотока, 19,4% тумори, 8,1% болести система за дисање, 4,0% болести система за варење и 3,6% узроковале су повреде, тровања и остале последице спољашњих узрока.

Иако је Ковид 19 утицао и на психу и ментално здравље становништва, како директно због страха од непознате болести и неизвесности, тако и индиректно због ограничења кретања и смањења социјалних контаката, губитка посла и сл., то није утицало на повећање броја самоубистава у 2020. години. Дошло је чак до изразитог смањења, на 6,7 на 100.000 становника (у Војводини око 16, а Србији изнад 13). Иначе, стопа самоубистава је забрињавајуће виша него у Србији, 2018. године била је 20, а 2019. године чак 33,3 (Витална статистика, РЗС).

6. Култура

Једина установа културе на читавој територији општине Тител је Народна библиотека „Стојан Трумић”. Она је организована као општинска институција. Основана је одмах по завршетку другог светског рата, 1945. године. Библиотека спада у ред малих библиотека, са фондом од 17.226 књига, од чега 16.852 књиге припадају позајмној збирци, а 374 завичајној збирци књига, која је у формирању. У библиотеци ради укупно пет радника.

У саставу Библиотеке се налази и Спомен галерија Стојана Трумића, основана 1980. године, која располаже са 616 уметничких дела овог врсног експресионисте. Поред уметничких дела овде се налази и велики број личних предмета, сликарски прибор, дипломе и признања као и један део личне библиотеке.

Библиотека од скоро ради у својим просторијама, величине око 1.000 м². Зграда је некада припадала Основној школи. Чине је два објекта: један грађен у другој половини 19. века, други шездесетих година XX века. Тренутно је у функцији око 400 м² простора, а остали део зграде се адаптира и приводи намени.

На територији општине Тител постоје и своје активности спроводе следећа културно уметничка друштва (КУД-а):

- АКУД „Јован Поповић” Тител
- Актив жена АКУД „Јован Поповић” Тител
- АКУД „Ђерам” Лок
- АКУД „Ружини цветићи” Вилово

- АКУД „Ђокица Марковић” Гардиновци
- АКУД „Прота Светозар Влашкалић” Мошорин
- Мађарско КУД „Тиски цвет” Тител
- Културно-уметничко друштво „Исидор Бајић” Шајкаш

7. Спорт

Основни циљ Спортског савеза општине Тител је остваривање спортских интереса и стварање услова за бављење спортом грађана општине Тител, а приоритетни задаци Савеза су усмерени на довођење спортских организација у законске и статутарне оквири, као и залагање за рационални систем такмичења у свим спортовима, афирмацију аматерског спорта и промоцију и поклањање више пажње области школског спорта и рекреације.⁶ У Тителу има преко 500 спортиста и више од 900 чланова.

Са својих удружених 26 чланица, од којих је двадесет спортских клубова, три школе, једно Повереништво синдиката општине Тител (носилац рекреативних активности) и два Спортско-риболовачка друштва, реализује се спортски програм у оквиру 11 спортских грана (фудбал, рукомет, кошарка, шах, карате, бициклизам, веслање, ваздухопловни спортови, атлетика, гимнастика и спортско пецање).

Чланице спортског савеза:

- ФК „Тител” - Тител
- ФК „Слога” - Лок
- ФК „Обилић” - Вилово
- ФК „Хајдук” - Гардиновци
- ФК „Борац” - Шајкаш
- ФК „Милетић” - Мошорин
- РК „Тител-ЏонДир” - Тител
- РК „Милетић” - Мошорин
- КК „Тител” - Тител
- ЖКК „Тител” - Тител
- ЖКК „Борац” - Шајкаш
- ШК „Тител” - Тител
- ШК "Слога" - Лок
- ШК „Хајдук” - Гардиновци
- ШК „Шајкаш” - Шајкаш
- Карате клуб „Тител” - Тител
- Карате клуб „Младост” - Мошорин
- Аероклуб „Тител” - Тител
- Веслачки клуб „Тиса 2001” - Тител
- Бициклистички клуб „Борац” - Шајкаш
- ОШ „Светозар Милетић” - Тител

⁶ <http://www.titel.svz.rs/home>

- ОШ „Исидора Секулић” - Шајкаш
- СТШ „Милева Марић” - Тител
- Савез синдиката општине - Тител
- Спортско риболовачко друштво „Булет” - Вилово
- Удружење спортских риболоваца „Сомче” – Лок

У општини Тител постоји већи број спортских објеката различитог квалитета, неки су у добром стању, а неки захтевају адаптацију. Највећи број је фудбалских игралишта, а тренинзи у затвореном се одвијају у школским халама. Недостаје још доста инфраструктуре за различите спортове и рекреацију у приобаљу, а заправо највећи недостатак (који ће се тешко реализовати у скорашњем периоду) је непостојање вишенаменске спортске хале.

8. Безбедност и социјална заштита

8.1. Безбедност

Полицијска станица у Тителу је организациона јединица Полицијске управе у Новом Саду и надлежна је за обављање унутрашњих послова на подручју општине Тител. Послови Полицијске станице у Тителу односе се на одређене групе становништва, било да се налазе у улози оштећеног-жртве или извршиоца кривичног дела, прекршаја или каквог другог деликта. Другим речима, послови полицијске станице су: безбедносна заштита живота, права, слобода и личног интегритета лица, подршка владавини права, безбедносна заштита имовине, пружање помоћи у случају опасности и пружање друге безбедносне помоћи онима којима је неопходна⁷.

8.2. Социјална заштита

Социјална заштита општине Тител анализирана је са два аспекта. Први обухвата услуге социјалне заштите и новчана давања на националном нивоу, док други аспект приказује поменуте услуге са локалног нивоа.

На територији општине Тител током 2020. године удео корисника дечијег додатка (ДД) је благо изнад просека Србије, док је удео корисника новчане социјалне помоћи (НСП) скоро три пута већи у односу на просек Србије, што указује на лошију економску развијеност Општине (Табела 10.). Само је удео корисника увећаног ДД у укупној популацији деце мањи на територији Општине у односу на просек Србије.

Табела 10. Програми националне помоћи намењене сиромашним грађанима (ДД и НСП) током 2020. године (у %)

Индикатор	Тител	Србија
Удео корисника ДД у укупној популацији деце	15,7	15,5
Удео корисника НСП у укупној популацији	9,2	2,9
Удео корисника увећаног ДД у укупној популацији деце	2,9	4,5

Извор: DevInfo Србија.

⁷ Стратегија развоја социјалне заштите општине Тител 2008-2012, <http://www.opstinatitel.rs/wp-content/uploads/2019/10/strategija-razvoja-socijalnih-usluga-u-opstini-titel.pdf>

Подаци за одабране индикаторе (Табела 11) показују да општина Тител остварује значајно лошије вредности и резултате када су у питању услуге и капацитети ЦСР у односу на просек Србије. То значи да сва три посматрана индикатора имају већи број корисника социјалне заштите и њихово учешће у укупној популацији је веће у односу на Србију.

Табела 11. Капацитети ЦСР током 2020. године

Индикатор	Тител	Србија
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (у %)	13	11
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника ЦСР	992	435
Однос броја становника и стручних радника ЦСР	7.472	4.280

Извор: DevInfo Србија и прорачун аутора.

Покривеност становништва пензијама је висока током 2020. године. Сходно подацима ПИО фонда (Статистички годишњи билтен 2020) број пензионера у Тителу је 2.704, а популацију старости 65 и више година чини 2.988 становника (DevInfo), па закључујемо да је покривеност становништва пензијом на задовољавајућем нивоу. Ако упоредимо број пензионера са укупном популацијом, видимо да на територији Општине њих 18,1% остварује право на пензију, односно сваки шести становник је пензионер.

Просечна пензија у Тителу је испод просека пензије у Србији за 14,9% (Табела 12). Такође, однос просечне пензије и просечне нето зараде је испод просека Србије и то за 8,8%. Након ове анализе закључујемо да је општина Тител слабије развијена него што показују подаци просека за Србију јер бележи ниже вредности просечне пензије и просечне нето зараде.

Табела 12. Износ просечне пензије и однос просечне пензије и нето зараде током 2020. године

Индикатор	Тител	Србија	Тител/Србија
Просечна пензија (у дин.) ¹	23.618	27.744	85,1
Однос просечне пензије и просечне нето зараде ²	42,1	46,2	91,2

Извор: ¹ ПИО фонд, Статистички годишњи билтен 2020; ² За просечне нето зараде: РЗС, база података, зараде (за просечне нето зараде).

На подручју општине Тител становништво старости 65 и више година током 2020. године остварило је веће учешће основног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији него што су забележене вредности за просек Србије. Учешће увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији на територији Титела је на нивоу просека Србије (Табела 13).

Табела 13. Учешће корисника (65 и више година) основног и увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији током 2020. године (у %)

Индикатор	Тител	Србија
Учешће основног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији	0,9	0,4
Учешће увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији	0,5	0,5

Извор: DevInfo Србија.

Подаци у Табели 14. показују да је током 2020. године на територији општине Тител стопа деце која користи услуге смештаја, како у хранитељским породицама тако и у резиденцијалним условима већа у односу на просек Србије. Удео корисника државних домова за смештај старих 65+ у укупном броју старих 65+ је на нивоу просека Србије.

Табела 14. Услуге смештаја финансиране са националног нивоа током 2020. године

Индикатор	Тител	Србија
Стопа деце која користе услуге смештаја (на 1000 деце)	6,1	4,8
Стопа деце у хранитељским породицама (на 1000 деце)	4,9	4,3
Стопа деце у резиденцијалним условима (на 1000 деце)	1,1	0,5
Удео корисника државних домова за смештај старих 65+ у укупном броју старих 65+ (у %)	0,4	0,4
Број корисника државних домова за смештај старих 65+	11	6.307
Број деце која користе услуге смештаја (0-17 год.)	16	5.837
Број деце са инвалидитетом која користе услуге смештаја	2	672

Извор: DevInfo Србија.

Поређење приказаних апсолутних вредности корисника домова у Тителу и Србији је незахвално с обзиром на ниске вредности које су забележене и неадекватну упоредивост података, али дају слику бројног стања деце и старих који користе неке од услуга смештаја.

Јединице локалне самоуправе (ЈЛС) додељују различите врсте новчаних давања и помоћ у природи на основу Закона о социјалној заштити (Сл. гласник РС, бр. 24/2011) и Закона о финансијској подршци породици с децом (Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 - одлука УС, 51/2021 - одлука УС, 53/2021 - одлука УС и 66/2021).

Општина тежи да допринесе унапређењу социјалне заштите најсиромашнијих грађана и њихових породица⁸. Издвојена средства од стране буџета општине Тител доминантно су усмерена на материјална давања, али реализује и услугу Лични пратилац (Табела 15).

Табела 15. Услуге социјалне заштите у надлежности општине Тител током 2018. године⁹

Индикатор	Број корисника према старости							Буџет ЈЛС (у дин.)	Износ наменског трансфера
	0-5	6-14	15-17	18-25	26-64	65-79	80+		
Лични пратилац	0	7	0	0	0	0	0	0	2.625.000
Укупно								0	2.625.000

Извор: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, База услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС, подаци за 2018. годину, http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_SZ_u_nadleznosti_JLS.xlsx

Услугу лични пратилац на територији општине Тител током 2018. године користило је 7 лица, и то 5 мушких и 2 женске особе старости од 6 до 14 година. Услуга се пружала током целе године, а средства потичу само из буџета ресорног Министарства.

Током 2018. године општина Тител издвојила је за новчана давања 6.007.475 дин., од чега је 51% исплаћено за једнократну новчану помоћ за новорођенчад, по 15% за стипендије ученицима и студентима и за увећану једнократну помоћ, а преостала новчана средства су исплаћена за помоћ једнородителјској породици, стипендије за студенте са инвалидитетом, ученичке награде и друго.

За давање у природи исплаћено је 16.160.487 дин., при чему је највише издвојено за трошкове превоза деце средње школе (88%). Остатак средстава исплаћен је за бесплатан оброк деце у основној школи, трошкове превоза деце са посебним потребама, ужина за треће дете и др.

Општина Тител нема предвиђена новчана средства за покривање obroка у народној кухињи.

⁸ Стратегија развоја социјалне заштите општине Тител 2008-2012, <http://www.opstinatitel.rs/wp-content/uploads/2019/10/strategija-razvoja-socijalnih-usluga-u-opstini-titel.pdf>

⁹ Истраживање се спроводи у трогодишњем циклусу на локалном нивоу у Србији од 2012. године.

9. Млади

Општина Тител може да се похвали формираном Канцеларијом за младе (КЗМ) која реализује политику, програме и пројекте за младе¹⁰.

На подручју општине Тител током 2020. године било је око 14.944 становника, док млади чине 17,8%, што је изнад просека Србије 16,4%¹¹. Другим речима, сваки шести становник сврстава се у категорију младих. Према Акционом плану за запошљавање младих старости од 15 до 29 година, на листи евиденције Националне службе за запошљавање има 147 лица (подаци за мај 2019. године)¹². Због тога, формирана КЗМ све своје ресурсе усмерава креирању мера и услуга ради дугорочног задовољења њихових потреба.

10. Развијеност невладиног сектора

На територији општине Тител функционишу бројне организације цивилног друштва и невладиног сектора. Доминантни извор финансирања ових организација је буџет Општине. Невладине организације (НВО) баве се промоцијом културно-историјског наслеђа, афирмацијом спорта, социјалним давањима и сл. Следи табеларни приказ са прегледом издвајања за финансирање невладиног сектора у виду дотација за НВО (Табела 16).

Табела 1. Издвајања за финансирање невладиног сектора у буџету Општине, за 2020. годину (у хиљ. дин.)

Број програма	Намена	Корисник	Износ
16: Политички систем локалне самоуправе	Финансирање рада политичких странака	Политичке странке	784,8
11: Социјална и дечија заштита	Подршка реализацији програма Црвеног крста	Црвени крст	1.416,8
13: Развој културе и информисања	Унапређење система очувања и представљања културно-историјског наслеђа	Општинска управа	910,2
14: Развој спорта и омладине	Подршка локалним спортским организацијама, удружењима и савезима	Спортске организације	8.535,4

Извор: Одлука о консолидованом завршном рачуну буџета општине Тител за 2020. годину, Службени лист општине Тител, број 7/2021.

Дотације невладиним организацијама чине 2,3% укупног буџета Општине. Највећа издвајања реализована су у оквиру Програма 11 и 14, а заједно чине око 85% укупних издвајања за дотације НВО. Ово показује да је Општина у средиште свог развоја ставила спорт и социјалну и дечију заштиту. Такође, исплаћена су средства и за представљање културно-историјског наслеђа и др.

Решавање питања избеглица и интерно расељених лица

Општина Тител континуирано, у складу са расположивим средствима и у сарадњи са Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије, ради на решавању проблема избеглица, чији је статус дефинисан у складу са Законом о избеглицама, и интерно расељених лица са територије АП Косово и Метохија.

Процес интеграције и побољшања животних услова избеглица и интерно расељених лица је комплексан процес који захтева подршку у процесу решавања статусних питања, стамбених потреба, запослења, као и унапређење њиховог имовинског и правног

¹⁰ Сходно Члану 3 Закона о младима, омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота (Службени гласник РС, број 50/2011).

¹¹ DevInfo Србија и прорачун аутора.

¹² Акциони план запошљавања општине Тител, Службени лист општине Тител, број 4/2019.

положаја, а посебно имајући у виду да главну препреку у интеграцији представљају недостатак средстава за решавање стамбених потреба и тешкоће у вези са запошљавањем.

Због свега наведеног Општина Тител ће и у наредном периоду наставити да пружа подршку избеглим и интерно расељеним лицима у процесу интеграције, кроз разне активности у сарадњи са покрајинским и републичким органима, првенствено са Комесаријатом за избеглице, како би наставила да решава отворена питања у збрињавању наведених категорија становништва.

11. Финансирање друштвених делатности из буџета општине

Завршни рачун буџета општине Тител за 2020. годину израђен је у складу са Законом о буџетској систему. Извршење буџета Општине вршено је путем консолидованог рачуна трезора Општине, а извори финансирања појединих ставки зависе од саме Општине.

Друштвене делатности буџета обухватају четири функционалне класификације, а на примеру општине Тител видећемо и из којих извора су финансиране.

У оквиру функционалне класификације 0 – социјална заштита, у општини Тител током 2020. године средства су обезбеђена углавном из буџета Општине. Незнатан део средстава потиче из додатних извора и то из трансфера са других нивоа власти и нераспоређеног вишка прихода из ранијих година.

У оквиру функционалне класификације 7 – здравствена заштита, средства су обезбеђена из буџета Општине, док додатних извора финансирања није било.

У оквиру функционалне класификације 8 – рекреација, спорт, култура и вере, за класу 810 – услуге рекреације и спорта исплаћена средства потичу из буџета Општине и мањим делом из нераспоређеног вишка прихода из ранијих година. Класа 820 – услуге културе у доминантном износу финансирана је из буџета Општине, док је остатак средстава обезбеђен из сопствених прихода других корисника, трансфера са других нивоа власти и из нераспоређеног вишка прихода из претходних година.

За класу 840 – верске и остале услуге заједнице средстава потичу само из општинског буџета, док додатних извора финансирања није било.

У оквиру функционалне класификације 9 – образовање, доминантни извор финансирања био је буџет Општине. Међутим, класа 911 – предшколско образовање, осим што је финансирана од прихода из буџета Општине, заступљени су и други видови а то су: трансфери од других нивоа власти, родитељски динар за ваннаставне активности, донације од међународних организација, нераспоређени вишак прихода из ранијих година.

Закључујемо да се пројектне активности установа и удружења најчешће своде на финансирање из домаћих извора, а значајно мање из трансфера са других нивоа власти и донација које су пренете из претходних година.